

Uitgezonderd in de onmiddellijke nabijheid van kleiafzettingen is het zand der jongere deelen van den strandwal niet vermengd met zeer fijne aarddeeltjes of met humus, het bestaat feitelijk uit zeer kleine, onregelmatige steentjes. Dientengevolge is de zandbodem los, de korrels klonteren niet samen, men vindt er talrijke met lucht gevulde ruimten tusschen, die overal met elkaar en met de buitenlucht in verbinding staan. Het dicht-regenen van den bodem, dat op kleigronden vaak zoo nadeelig werkt op den plantengroei, komt op den strandwal niet voor.

Deze mulheid van den bodem heeft voor den plantengroei haar voordeel en haar nadeel. Voordeelig is, dat de ademhaling der onderaardsche deelen niet belemmerd wordt, de wortels kunnen dientengevolge zeer diep in het zand doordringen. Ziet men op zware kleigronden vaak, dat de wortels der planten door zuurstofgebrek reeds op geringe diepte afrotten, op een strandwal gebeurt dat niet.

Doch een nadeel der mulheid is, dat het zand zoo weinig water bevat. Het in den bodem bevatte water vormt deels een zeer dunne laag om de afzonderlijke aarddeeltjes, deels bevindt het zich in de zeer nauwe ruimten daartusschen. Hoe grooter de aarddeeltjes zijn, des te kleiner wordt hun oppervlakte in vergelijking van hun inhoud, des te geringer wordt ook het aantal fijne tusschenruimten, des te kleiner derhalve het waterhoudend vermogen. Vergeleken bij klei is zand grofkorrelig, het kan dus naar evenredigheid veel minder water vasthouden. Zand kan, zelfs als het op een zeer vochtigen ondergrond ligt, het water slechts tot een geringe hoogte opzuigen. De Javaansche en Madoereesche duinplanten moeten het dan ook van den regen hebben. Een groot deel van het regenwater zakt spoedig diep in den zandbodem weg. Maar ook wat niet wegzakt, verdwijnt grootendeels uit de bovenlaag, zand laat het geabsorbeerde water gemakkelijk los. Is dit eensdeels eenerzijds een nadeel, doordat veel van het water uit de bovenlaag verdampt, anderzijds is het een voordeel, want ook de plant kan het weinige water, dat schijnbaar droog zand nog bevat, daaraan gemakkelijk onttrekken. Dikwijls ziet men op een schijnbaar zeer drogen strandwal zelfs niet zeer diep wortelende planten volkomen frisch staan in het gloeiende zand. Maar als na lang aanhoudende droogte de bovenlaag inderdaad geen water meer bevat, sterven alle niet diep wortelende planten af.

De bovenste zandlaag wordt door de inwerking van de zon niet alleen droog, maar ook zeer warm. Tegen den middag houdt geen blootvoetige koeli het meer op den strandwal uit. Zelfs voor den stevig geschoeiden Europeaan wordt dan het loopen in den blakerenden zonneschijn op het gloeiend heete, mulle zand een twijfelachtig genoegen. Het is dan ook geen wonder, dat meerdere planten voorzien zijn van inrichtingen om zich tegen de hitte te beschermen.

(Wordt vervolgd).

DE OLIFANT.

(*Elephas-Indicus*).

Deze „Koning der dieren”, is hier in Ceylon nog zeer algemeen.

Ja, men zou hem als een „pest” kunnen beschouwen, wanneer men de berichten volgt van de schade, door deze woudreuzen aangericht. Bijna dagelijks kan men lezen dat hier of daar een aanplanting is vernietigd, (en vooral rubber heeft zeer veel te lijden!) of een leven te betreuren valt.

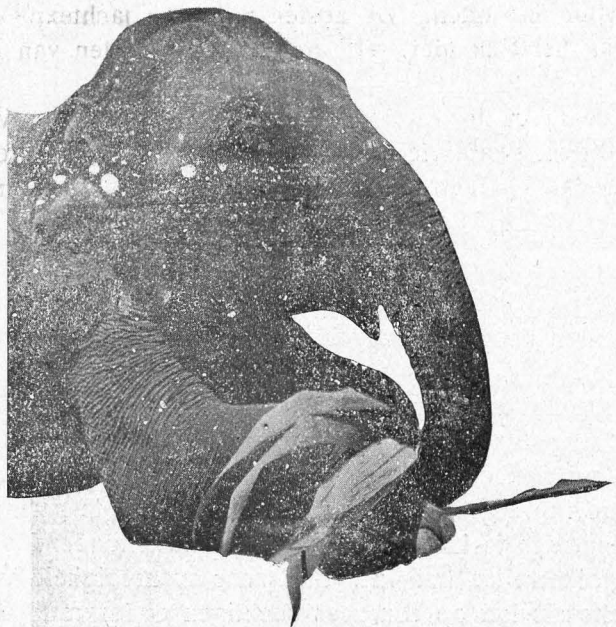

Fig. 1.

„Punchi” („Baby” de estate-olifant).

te zeggen. Naar alle waarschijnlijkheid staat het in verband met de kalk- en zoutarmoede van den bodem. Wel hebben ze een begin van slagstanden, hier „tushes” genoemd, die 30 tot 40 cM. lang worden, als ivoor echter hebben ze in 't geheel geen waarde. (Ondergeteekende schoot twee maanden geleden er nog een, de linker „tush” was 10 inch. lang; de rechter afgebroken en ziekelijk, mat 5 inch!!)

Voor den olifant zelve is dit zeer zeker een gelukkig gemis! De op buit beluste mensch laat ze met vrede, want een doode olifant heeft al zéér weinig handelswaarde, of 't moest zijn voor de voeten, ooren en staart, die de jager als de geliefdste jacht-tropheën beschouwt.

Van wege het Gouvernement worden ze sinds vele jaren tegen uitsterven beschermd, met het gevolg dat ze zich zoo vlug vermenigvuldigd hebben, (voor zoover dat vlug gaat bij een olifant, de draagtijd is twee jaar ongeveer *) dat het tijd wordt ze uit te dunnen.

*(twintig maanden).

Voorzeker is hij „de Koning der Dieren”. In onze schooljaren leerde men ons dat deze titel den leeuw gegeven wordt. Maar waarom? Omdat hij er meer „majestueus” uitziet, dan de dom (?) uitziende olifant? Deze kan echter met een stamp van zijn machtigen voet den leeuw verpletteren, zooals de mensch een onschuldigen kever plattrapt!

De Ceylon Olifant komt den Indischen brceder zeer nabij. Hij is echter kleiner van stuk dan deze en, op zéér hooge uitzonderingen na, slagtandloos. Wel ziet men hier onder de gedresseerde olifanten en tempeldieren, zeer mooie „tuskers”, maar deze zijn waarschijnlijk zeer oude zeldzaamheden, of werden van elders geïmporteerd.

Waar dit gebrek aan slagstanden aan ligt, weet men niet met zekerheid

Fig. 2.

„Punchi trompet”

Veel liefhebbers zijn hier echter niet voor te vinden. De kosten voor een jachtexpeditie zijn hoog, en vergoeding krijgt men van het Rijk niet, zelfs niet voor 't dooden van een „rogue”.

Overal in de lage kuststreken, (maar ook tot op 5 à 6000 voet hoogte!) waar veel grasland, („park-country”) is, afgewisseld door zware, zich mijlen ver uitstreckende „jungles”, kan men dezen dikhuid aantreffen. Meestal in kleine kudden van 7 à 8 stuks, een jonge stier als aanvoerder. (Fig. 3. en Fig. 4).

Fig. 3.

Foto. C. W. Fisher.

„Op den rand der jungle.”

Maar ook eenzame wandelaars treft men aan. Deze zijn bijna altijd stieren, om de een of andere reden van de kudde verdreven of weggegaan. Hieronder vindt men meestal „rogues”, de gevaarlijke en kwaadaardige olifanten, die de schrik hunner omgeving zijn en „vogelvrij” verklaard worden. Ieder liefhebber van gevaarlijke, maar zéér interessante sport, kan er zonder akte op uitgaan en schiet hij er een neer, hij doet een weldaad aan den armen, onbeschermden inboorling, en zal als een held gevierd worden.

Meestal zijn er twee oorzaken, die een olifant als „rogue” doen brandmerken. Of hij is in de „must” periode, of hij is vroeger gewond geworden en heeft den mensch als vijand leeren kennen.

Het eerste, wat men „must” noemt, schijnt in verband te staan met hartstocht. Ook tamme olifanten krijgen dit, en bij vrouwelijke dieren werd het ook enkele malen waargenomen; vooraf echter is het te bemerken, daar een zwart, teerachtig vocht uit de kleine holten naast de oogen druipt. Dan zijn ze zeer gevaarlijk en absoluut onhandelbaar, en zijn er geen goede maatregelen genomen, zooals zware kettingen, verwijderen van de anderen, enz. dan kan het voor den „Mahoet” (kornak) slecht afloopen.

Zoodra een olifant jong gevangen is, of in gevangenschap geboren, wordt een jongen aangewezen als oppasser. En steeds zal men trachten denzelfden oppasser bij den olifant

te houden. Samen groeien ze dus op, en worden groote vrienden. Van zijn mahoet zal de olifant veel en veel meer verdragen dan van een vreemde. Ook leeren die twee elkaar volkomen begrijpen.

En toch, wanneer ze „must” zijn, dan is de eens zoo goedhartige en gewillige „Jumbo” een stug, kwaadaardig dier. Menig mahoet, na jaren lang met hem om te zijn gegaan, zooals wij met een onzer huisdieren, vond een onverwachten dood. Wreed is de olifant niet. Verhalen van menschen in stukken gescheurd, ja half opgegeten zijn verlichtselen. Het slachtoffer wordt met de slurf doodgeslagen of om hoog geheven en neergesmeten; om zeker te zijn, wordt dan langzaam de zware voorvoet er nog even opgezet! (Fig. 5)

Is het slachtoffer echter dood, of bewusteloos, de olifant zal het niet meer aanraken en keert, als beschaamd van zijn daad, het den rug toe. Door zich dus doodstil op den grond te houden, zou men het gevaar kunnen ontgaan.

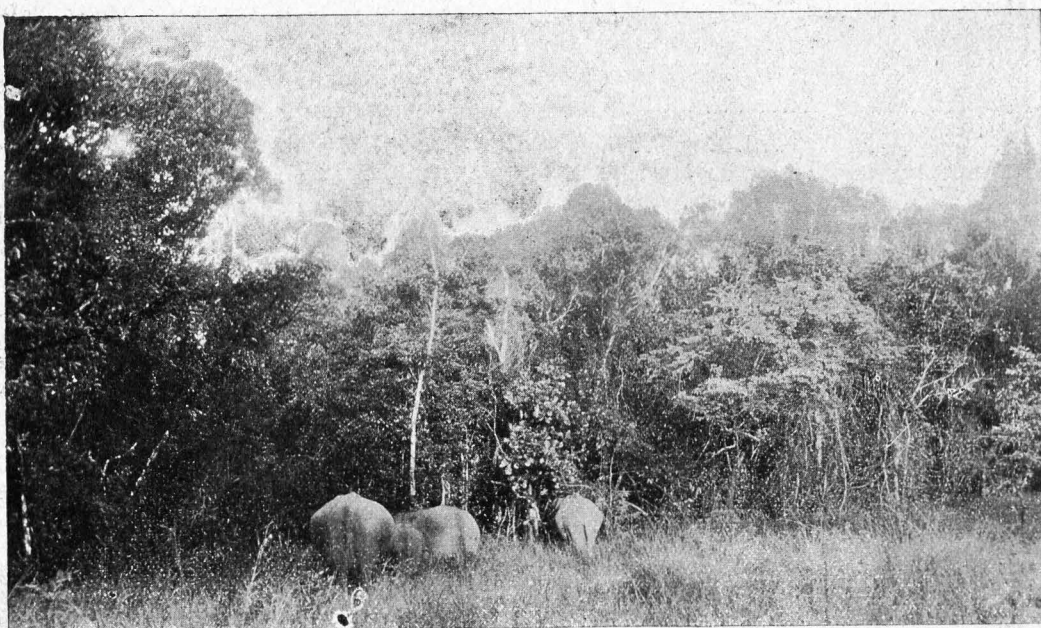

Fig. 4.

Foto. C.W. Fisher.

Terug naar de koelte van 't woud.”

Ons is een geval bekend waar de „rogue” tot driemaal toe naar zijn slachtoffer terugkeerde, wanneer het pogingen deed om op te staan. De derde maal was de arme jager echter vrij wel bewusteloos, en de olifant liet hem eindelijk met rust.

Is een olifant eenmaal de vriend van den mensch geworden, dan is hij voor de samenleving zeer gevaarlijk, en hoe eerder een goed gerichte kogel er een einde aan maakt, des te beter voor zijn omgeving. (Fig. 6).

Als struikroovers houden ze zich schuil, en het is ongelooflijk hoe zoo'n reus zich onzienbaar kan maken, om op den eersten den besten argeloos passeerenden inlander aan te stormen. Vooral de „tappal-koelies (postdragers) schijnen hem zeer aan te trekken, maar ook ossenwagens worden kalm omvergeworpen en in luciferhout veranderd. Is zoo'n „rogue” eenmaal in gang, dan is hij niet tegen te houden. Als een sneltrein komt hij aan-donderen, (een olifant gaat sneller door de dichtste jungle, dan een mensch over vlak

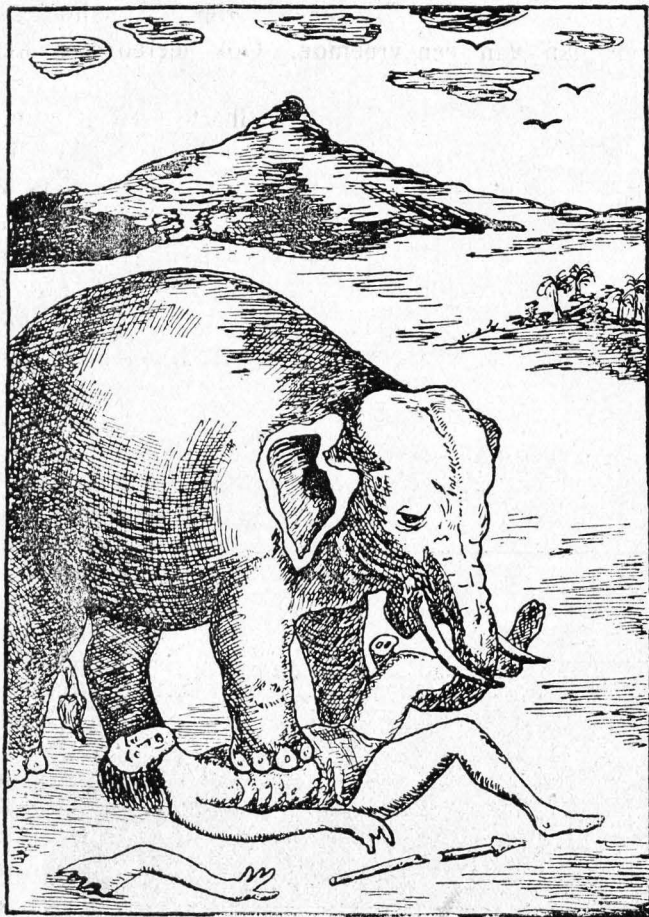

Fig. 5. Een „rogue”? Naar een houtsnede. (begin der 17 eeuw).

terrein!) het hoofd omhoog, de slurf opgeheven, nu en dan een schellen kreet uitstootende.

Een waarschuwing voor zoo'n „charge”, is een dof geknor, dan even doodsche stilte, en maak je dan maar uit de voeten, of kies een zwaren hoogen boom als zitplaats uit! Niets weerhoudt den aanval van dezen reus. Nog onlangs bezocht ik een „resthouse”, verblijf voor reizigers, een zéér primitief en meestal leeg staand hotel, waar een „rogue” olifant dwars door de muren was gestormd, (deze natuurlijk van leem en niet van graniet!) en waar de sporen, de afdruk der groote voeten, nog duidelijk in den badkamer-vloer, zichtbaar waren. Een stoot van het groote hoofd, en het heele dak kwam naar beneden. Alles buigt en breekt wat in zijn weg komt! Alleen rijstvelden en moerassen kunnen zijn vaart stuiten. De modder kan het zware gewicht niet dragen, en langzaam zinkt de al worstelende enschreeuwende kolos er in. De kracht van deze reuzen is iets ontzettends.

En toch weten ze het zelf niet naar

Fig. 6. De gevallen „rogue”.

Foto. C. W. Fisher.

het schijnt, anders zou men zich wel tweemaal bedenken alvorens ze op de hier heerschende, primitieve manier te vangen.

Maanden van te voren wordt een goede plek voor dat doel opgezocht. Een groote ruimte, meestal in open woud, het onderhout weggekapt, wordt nu afgezet met stevige palisaden. Voor dit zware werk, het sleepen der boomstammen, het in den grond hijen, enz. wordt van tamme olifanten gebruik gemaakt.

Met merkwaardige schranderheid, maar ook met veel geduld van den mahoet, kan men deze dieren er toe brengen, hun last tot op een centimeter van het aangewezen punt, neer te leggen. Meestal wordt de last gedragen, door middel van een stevig koord of ketting, dien de olifant in den mond neemt, en maar zelden door de slurf, zooals men algemeen hoort beweren. Wel heeft hij daar veel kracht in, maar de slurf schijnt te gevoelig te wezen voor zwaar werk. Heel zware blokken of groote boomstammen, worden of door middel van een tuig gesleept, of met het voorhoofd voortgeduwd over rollen.

De omheining wordt nog versterkt door kettingen, touwen en lianen. Aan een zijde wordt een opening gelaten, groot genoeg om vier of vijf olifanten tegelijk door te laten.
(Wordt vervolgd).

A. C. T. N.

EEN MERKWAARDIGE FASCIATIE BIJ SAWOE MANILLA.

(*Achras Sapota* L.).

In de natuur komen dikwijls afwijkingen, z.g. *anomaliën* voor. Onder anomalie

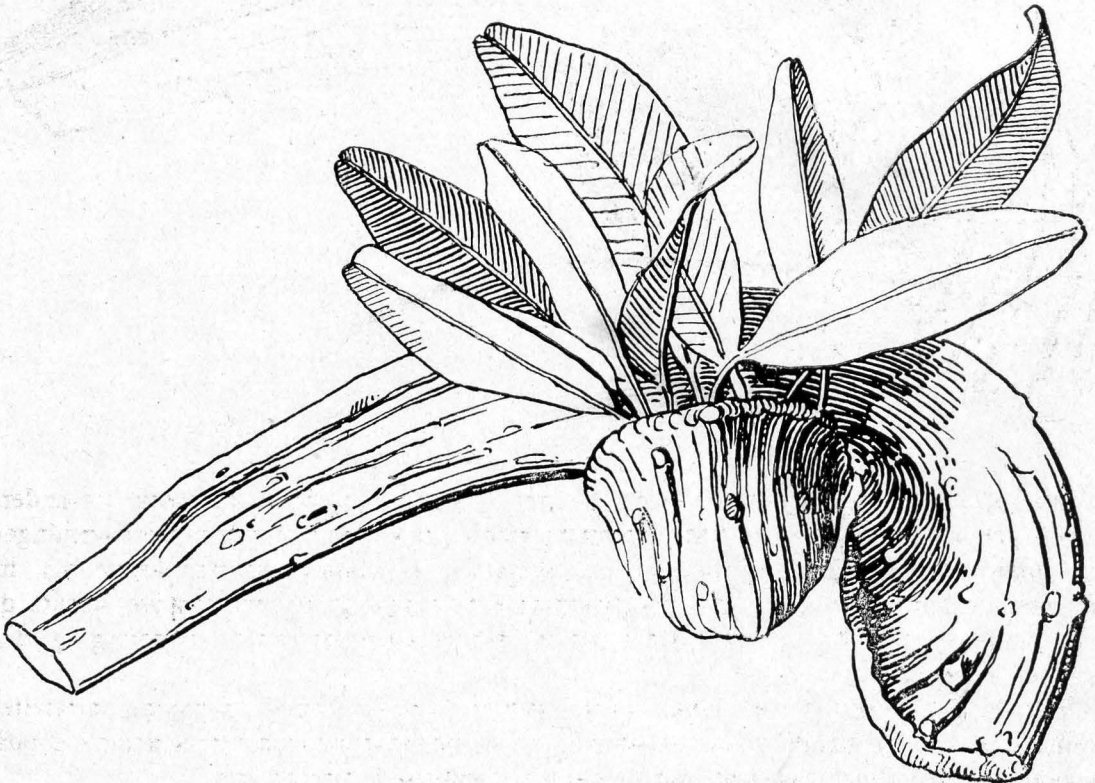

Fig. 1. Vooraanzicht.